

Zoek contact met onderklasse

Het rapport van de Wetenschappelijk Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) over de schooluitval van overbelaste jongeren bevat niet alleen een waarschuwing aan scholen, maar aan de hele samenleving. „Van wie krijgen deze jongens en meisjes echte aandacht en liefde?“, vraagt Marja Jager van het Centrum voor Samenlevingsvraagstukken zich af. En: „Het gereformeerde onderwijs heeft geen enkele prikkel om kansarme leerlingen op te nemen.“

VRIJPLAATS

door Marja Jager

De WRR spreekt in haar onderzoek over de 'overbelasten': leerlingen die te maken hebben met een opstapeling van problemen. Uitval van deze 'overbelaste' jongeren is geen schoolprobleem, maar een maatschappelijk probleem. Oplossingen moeten daarom niet alleen binnen de school gezocht worden, maar juist in het hele brede 'jeugd-veld': jeugdzorg, welzijnswerk, maatschappelijk werk, jeugd-ggz, arbeidsmarkttoeleiding,

politie en en justitie. De WRR doet vooral aanbevelingen voor extra zorg binnen 'concentratiescholen'. Dat zijn scholen, met name in de grote steden, die veel leerlingen trekken uit achterstandssituaties. Leerlingen worden daarbij, enigszins begeleid, vanuit huis naar een school verderop gestuurd, waardoor de school nog 'geconcentreerder' wordt.

Niet alleen leerlingen, maar ook scholen kunnen dan overbelast raken. Extra zorg en welzijn in deze scholen, kan veel betekenen. Maar als juist de concentratie van achterstanden het probleem is dan ligt er ook een oplossing in het beter mengen van 'kansarme' en 'kansrijke' leerlingen. En dat is dan ook een belangrijke aanbeveling in het rapport: tegengaan van concentratie. Dat is natuurlijk een spannende kwestie, die te maken heeft met de vrije keuze van ouders voor het onderwijs van hun kinderen.

Schoolkeuze

Artikel 23 komt in dat kader dan ook aan de orde in het advies („Het beeld van dit artikel is dat schoolkeuze onschendbaar is en dat scholen zelf mogen bepalen

wie zij wel en niet toelaten. (...) Het is echter de vraag of artikel 23 werkelijk zo'n onoverkomelijke belemmering is voor het beïnvloeden van leerlingstromen. Formeel is dat in ieder geval niet zo. (...) Het is primair de vrijheid van richting (denominatie) die in het artikel verankerd ligt.“)

Lezen we hier een aanloop naar een nieuwe schoolstrijd? Of vooral een dringende vraag aan gereformeerde scholen om ook een deel van de 'overbelaste' leerlingen in huis te halen? Of veel breder: een oproep voor christenen om jongeren die vermoeid en belast zijn uit te nodigen binnen ons eigen leven? Ik denk dat de eerste vraag nog niet aan de orde is. De tweede vraag zou ik hier alleen willen stellen als uitdaging. De laatste vraag is nog belangrijker. Ik ben ervan overtuigd dat christenen zich inderdaad veel meer het lot mogen aantrekken van jongeren die tussen wal en schip dreigen te vallen. Ze dragen vaak veel problemen tegelijk op hun schouders mee: de scheiding van hun ouders, de armoede van de wijk waar ze wonen, de criminaliteit in hun omgeving, hun eigen gedrags-

problemen, verslavingen en schulden. De negatieve bejegening die ze krijgen van de samenleving en zelfs van docenten is daarbij zowel gevolg als oorzaak van nog meer problemen.

Eén van de mbo-directeuren die voor het WRR-onderzoek geïnterviewd werd, vatte het samen: „Niemand houdt van ze.“ Waar de overbelaste jongeren heel veel behoefte aan hebben, is de betrokkenheid van minimaal één volwassene in hun leven, of dat nu een docent is, een opbouw-werker, een hulpverlener, coach of buurman.

Recept

De WRR verwijst dan ook naar succesvolle coachingsprojecten waarin hbo-studenten of andere betrokken stadsgenoten zich als vrijwillige coach inzetten voor leerlingen uit achterstandswijken. Het recept: als kansarme kinderen maar aansluiting vinden bij 'gewone' middenstandsgenoten dan biedt dat voor velen al voldoende anker voor een succesvolle leerloopbaan. Het probleem van schooluitval wordt daarmee dus in een kader gezet van het ontstaan van een nieuwe 'onderklasse'. En juist die

'onderklasse' is nauwelijks terug te vinden in de gereformeerde kerken en in het gereformeerde onderwijs. Hoe komt dat? Misschien omdat deze 'mini-zuil' er in het verleden zeer goed in geslaagd is de eigen 'onderklasse' te verheffen. Maar misschien ook omdat ze met haar eigen rijkdom geen oog (meer) heeft voor mensen waar Jezus' aandacht juist naar uitging.

Hoe dan ook, we komen de 'overbelaste' jongeren maar sporadisch tegen in het eigen veilige wereldje. De grootste vraag is daarom niet hoe we problemen buiten de scholen houden, maar hoe we deze jongens en meisjes (en hun ouders) in ons leven kunnen krijgen. De opties zijn legio: meedoen aan huiswerk- of coachingsprojecten, aanmelden als vrijwilliger bij jongerenwerk en niet in de laatste plaats pleegouderschap.

Marja Jager-Vreugdenhil is onderzoeker aan het Centrum voor Samenlevingsvraagstukken van de Gereformeerde Hogeschool Zwolle en maakte deel uit van de projectgroep bij de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid voor het advies 'Vertrouwen in de school'.

„De grootste vraag is niet hoe we problemen buiten de scholen houden, maar hoe we 'kansloze' jongens en meisjes (en hun ouders) in ons leven kunnen krijgen“, zegt Marja Jager-Vreugdenhil van het Centrum voor Samenlevingsvraagstukken van de Gereformeerde Hogeschool. (Foto: GPD/Phil Nijhuis)